

Život i djelo Oscara Nemona unutar i izvan zidova učionice

Jasna Jakopović, prof.
Osnovna škola *Mladost* Osijek

Marijeta Kvetek, prof.
Osnovna škola *Mladost* Osijek

Pravilnik o izvođenju izleta, ekskurzija i drugih odgojno-obrazovnih aktivnosti izvan škole pod aktivnostima navodi i posjete ustanovama i institucijama. Upravo njima obiluje multidisciplinarni projekt *Od Osijeka do Oxforda s Oscarom Nemonom* koji u Osnovnoj školi *Mladost* Osijek u školskoj godini 2022./2023. sa stotinjak učenika škole provode učitelji Povijesti, Engleskog jezika, Likovne kulture, Vjeronauka, Hrvatskog jezika i školske zadruge istražujući životni put i likovno stvaralaštvo osječkog židovskog kipara oxfordskog prebivališta Oscara Nemona (1906. – 1985.).

Zašto Oscar Nemon?

Početak 2022. godine na malim ekranima prikazivao se dokumentarni serijal Gorana Milića *What's up Paris, Berlin, London?*. U jednom od nastavaka prikazana je Nemonova nevjerojatna životna priča. Njegova popularnost u Velikoj Britaniji i nepravedna zanemarenost u rodnom Osijeku potaknula je želju približiti učenicima život i stvaralaštvo našeg sugrađanina koji se proslavio portretiranjem Winstona Churchilla, kraljice Elizabete II., Sigmunda Freuda i brojnih drugih više i manje poznatih ličnosti 20. st. Ideja o vraćanju umjetnikova nasljeđa mladim generacijama rodnog grada pala je na plodno tlo, povezala pet predmeta društveno-humanističkog i umjetničkog područja kao i školsku zadrugu te uključila petinu učenika škole (od 3. do 8. r.), lokalnu zajednicu i Nemonovu obitelj u Engleskoj.

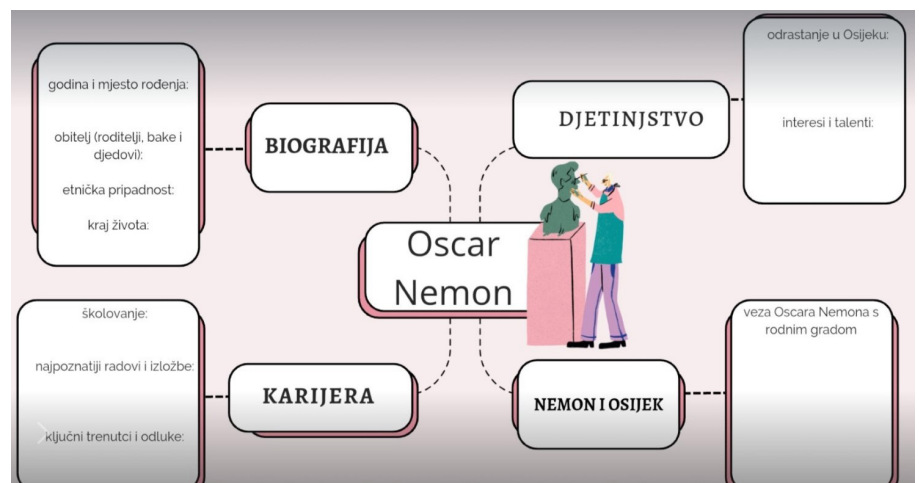
Višestruke mogućnosti posjeta unutar jednog projekta

Na početku školske godine 2022./2023. svoj smo projekt upisali u školski kurikulum. Plan je bio provoditi ga kao redovnu aktivnost unutar predmeta Likovne kulture (i ostalih predmeta kad se posjet vanjskih suradnika odvija unutar naše škole), a najvećim dijelom kao izvannastavnu aktivnost svih uključenih predmeta, što je značilo i mnogo dodatnog rada IZvan redovne nastave, posebno zbog posjeta institucijama koje smo provodili nakon naše jednosmjenske nastave, odnosno od 14 do 17 sati.

U realizaciji projekta posjetili smo sljedeće kulturne i društvene ustanove u Osijeku: lokalnu Židovsku općinu, Muzej likovnih umjetnosti, Muzej Slavonije, Muzej osobnih priča, a putem videopoziva na obostrano zadovoljstvo surađivali smo s Muzejom i arhivom Oscara Nemona u Oxfordu. Osim primarnog cilja, upoznavanja sa životom i djelom Oscara Nemona, naši su se učenici na primjeru Nemonove obitelji upoznali i s pojmom holokausta te u isto vrijeme razvijali toleranciju i međukulturni dijalog.

Predavanje Darka Fischera u Osnovnoj školi Mladost Osijek

Obilježavajući Mjesec židovske kulture 15. rujna 2022. u svečanoj dvorani naše škole ugostili smo gospodina Darka Fischera, počasnog predsjednika Židovske općine Osijek i čovjeka čiji je život i obitelj tijekom Drugog svjetskog rata spasio Pravednik među narodima Osječanin Kamilo Firinger. Učenici su se kroz brojne zanimljive anegdote upoznali s Oscarovim židovskim podrijetlom, obiteljskim korijenima i ranim utjecajima koji su oblikovali njegov životni put. Tijekom predavanja učenici su na radnom listiću vodili bilješke o Oscarovoj biografiji, djetinjstvu, karijeri i vezama s rodnim gradom.

Muzej osobnih priča

Nedugo nakon početka projekta uslijedio je naš prvi izlazak iz učionice. U Muzeju osobnih priča u Staroj pekari u osječkoj Tvrđi 17. rujna 2022. učenici su otkrili pojedinsti iz života pripadnika židovske i romske nacionalne manjine. Sjedili su i stajali u krugu, gledali govornike i slušali njihove priče, ispitivali ih, a potom otvarali imenovane kutije koje su sadržavale pravo blago – nekoliko rečenica objašnjenja uz predmet iz života osoba o kojima su slušali kao i mnogih drugih koje su mogli vidjeti u videozapisima na tabletima što je dalo poseban pečat ovoj aktivnosti. Kroz zapise, fotografije, videozapise i opipljive predmete slova na kutijama dotad nepoznatih vlasnika odjednom su oživjela i dobila osobnost s kojom se bilo lako povezati, suosjećati, zaplakati.

Uz nove, žive aktere priča u Muzeju ponovila se i 24. rujna 2022., a već navedenim nacionalnim manjinama pridružili su se i pripadnici srpske manjine. Većina njih u više je desetaka svojih godina doživjela određenu vrstu nerazumijevanja ili odbacivanja zbog etničke različitosti. Tužno je što u našim gradovima postoje i suvremene priče neprihvatanja drugih, a koliko je tek teško bilo Židovima tijekom višegodišnjih nesmiljenih progona koji su za cilj imali samo jedno: da ih više ne bude.

Rodna kuća Nade Korsky, Oscara Nemona, gornjogradska sinagoga i Park Oscara Nemona

U toplo poslijepodne 19. listopada 2022. uz turističkog vodiča Tomislava Vukovića Oscarovim smo stopama prošetali kroz stotinjak godina udaljenu osječku prošlost. Naše prvo odredište bila je najljepša secesijska ulica u Hrvatskoj – naša Europska avenija. Ovdje smo na-

učili kako je ugledna osječka obitelj židovskog podrijetla Kästenbaum-Korsky bila povezana s Oscarovim kiparskim početcima u gradu na Dravi i kako je upravo u njihovoj obiteljskoj kući, izrađujući bistu dvanaestogodišnje Nade Korsky, Oscar zaradio svoj prvi honorar.

Šetnju poviješću svog grada nastavili smo do nekadašnje osječke gornjogradske sinagoge koja je bila zapaljena 1941. godine i na čijem mjestu sada kao spomen-ploča stoji Davidova zvijezda. Učenici su se ovdje susreli sa stvarnim posljedicama holokausta. Tužna sudbina velikog dijela osječkih Židova nije zaobišla ni Oscarovu obitelj.

Preko puta Zelene tržnice, na uglu Radićeve ulice i Ulice Hrvatske Republike, vidjeli smo Oscarovu rodnu kuću. U neposrednoj blizini bila je i naša posljednja lokacija – Park Oscara Nemona, u kojem je 1965. godine postavljen njegov spomenik žrtvama holokausta Majka i dijete (izvornog naziva Humanity). Majka s visoko podignutim djetetom predstavlja nadu u budućnost u kojoj život biva očuvan i ide dalje unatoč teškom progonu i zatiranju.

Muzej likovnih umjetnosti

U listopadu 2022. oko 60 učenika osmih razreda na redovnoj nastavi Likovne kulture u školi pogledalo je kratki dokumentarac o Oscaru Nemonu i bilježilo: rano otkriven talent, ugledni portretist, kipar, medaljer, većinu opusa ostvario van Hrvatske. Potom su radili analizu forme i redefiniciju Majke i djeteta, crtali skice portreta prijatelja i oblike skulptura. Izradili su Nemonov glineni portret, a potom tematske kolaž-plakate.

U prostorijama Muzeja likovnih umjetnosti 27. listopada 2022. ugostio nas je iskustveni poznavatelj Oscarova rada i djela doc. dr. sc. Daniel Zec, docent na odsjeku Katedre za povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Velik dio svog rada profesor Zec posvetio je upravo istraživanju i popularizaciji ovog umjetnika, a svoja višegodišnja istraživanja objedinio je u knjizi Oscar Nemon – memoari, eseji, osvrti i zapisi. Gospodin Zec održao nam je zanimljivo predavanje o dinamičnom životu Oscara Nemona te ispričao njegov životni put od Osijeka, preko Beča i Pariza do Bruxellesa, Londona i na kraju Oxforda. Učenici su imali priliku dobiti bolju sliku o društveno-političkim okolnostima u kojima je djelovao Oscar Nemon te kako je unutar tih okolnosti umjetnički sazrijevao. Budući da je naš Oscar vrlo mlad napustio svoj rodni grad, njegove skulpture razasute su po cijeloj Europi, dok ih u rodnom gradu ima najmanje. Bila nam je velika čast što smo u Muzeju likovnih umjetnosti mogli vidjeti nekoliko skulptura iz njegove rane faze stvaralaštva.

Židovska općina Osijek

Gospođa Nives Beissmann nas je 8. studenog 2022. u Židovskoj općini Osijek upoznala s poviješću židovstva, odnosno prve vjere u jednoga boga, Jahvu, povezanim blagdanima i običajima utemeljenima na židovskim svetim knjigama: Tori – prvih pet Mojsijevih knjiga – i drugim knjigama Starog zavjeta Biblije koje smo u sinagogi Općine vidjeli u obliku svitaka.

Brojnim pitanjima učenici su saznavali što znače neobični pojmovi koje su trebali objasniti na pripremljenom listiću. Tako su naučili da se na do vratnicama židovskih kuća nalaze mezuze u kojima su na malim svitcima za zaštitu napisana Božja imena i stihovi Božje Riječi iz Tore. Otkrili su da je *šalom* pozdrav koji znači mir, radost, blagostanje, puninu. Za rabine su povezali da su židovski vjerski učitelji. Iznenađile su ih zanimljivosti vezane uz obrede i vjernički život jedne židovske obitelji, a posebno na šabat – dan odmora u tjednu koji je posvećen Bogu. Menora, naziv glasila Općine, naziv je svijećnjaka od sedam krakova koji je u starozavjetnom šatoru sastanka s Bogom bio dio štovanja. Podijelili smo i probali beskvasni kruh i osjetili djelić toga kako je bilo Židovima kad su ga blagovali slaveći Pashu pred izlazak iz egipatskog ropstva. U Općini smo se oduševili i bistom Nade Korsky iz 1923. godine, Oscarovim prvim plaćenim djelom.

Muzej Slavonije

Pripravnica kustos Numizmatičkog odjela Muzej Slavonije Anja Bijelić pripremila nam je 30. studenoga 2022. dva rada iz rane faze Oscarova stvaralaštva: umjetnikov reljefni autoportret i plaketu Charlesa Lindbergha. Kako nam je postojanje Oscarova autoportreta u Osijeku bilo pravo iznenađenje, osjećali smo se kao arheolozi kad naiđu na nova otkrića. Učenici su u grupama opisivali osjećaje portretiranih likova i analizirali što je na autoportretu u prvom, drugom i trećem planu. Radili su i na povijesnim izvorima. Čitali su članke koji su u hrvatskim novinama 1920-ih objavljeni o Oscarovu radu i glasu koji ga je pratio tijekom belgijskog stvaralaštva te dolazili do novih spoznaja.

Videosastanci

1. videosastanak Osijek – London

S Alice Nemon-Stuart iz Londonda, voditeljicom Muzeja i arhiva Oscara Nemona u Oxfordu, ali i Oscarovom snahom uspostavili smo virtualnu suradnju. Učenici su prvo analizirali materijale Oscarove zaklade koje nam je poslala i zapisivali svoja pitanja. Potom su je u prvom videosastanku 21. prosinca 2022. godine na engleskom ispitivali sve što ih je zanimalo i saznavali o Oscarovim kretanjima po europskim kontinentalnim gradovima, sve dok prije Drugog svjetskog rata nije izbjegao u London, a potom se do smrti skrasio u Oxfordu na obiteljskom imanju Pleasant Land. Sa svojom ženom Patriciom Villiers Stuart je imao sina Falcona te kćeri Aureliu i Electru, a proslavio se portretiranjem utjecajnih osoba.

2. videosastanak – Osijek – London

U drugom videosastanku 11. siječnja 2023. učenici su na engleskom navodili što su kroz ovaj projekt naučili o Oscaru, dok je Alice snažno sažela utjecaj rodne grupe riječima da je Osijek napravio Nemona, a mirna priroda imanja u Oxfordu koja je slična osječkoj pomogla mu je oporaviti se poslije obiteljskih stradanja.

3. videosastanak – Osijek – London

U programu obilježavanja Dana sjećanja na holokaust 1. veljače 2023. bili smo videopozivom spojeni s Alice koja nam se na početku programa [obratila u ime Oscarove obitelji](#). [Prijevod obraćanja](#). Učenici su potom pred prepunom dvoranom zasjali predstavljajući svoja povijesna, likovna, engleska i vjeronaučna saznanja, a Alice je snimljeni program videosastanka pokazala Oscarovim potomcima.

Školski izlet

Cjelodnevni školski izlet planiran je za 28. travnja 2023. godine. Cilj je izleta učenike odvesti u idilično baranjsko selo Suzu gdje će sudjelovati na radionici keramike Asztaloš. Gospodin Daniel Asztaloš već duži niz godina vodi radionicu keramike u stogodišnjem preuređenom mlinu u Suzi. Ovaj izlet zamišljen je kao nagrada za sav uloženi trud i rad naših učenika, ali ujedno i način da se okušaju u radu s glinom koja je obilježila Oscara u njegovim početnim umjetničkim pokušajima u njegovu rodnom gradu.

Zaključak

Posjetima lokalnim institucijama i ustanovama te virtualnom suradnjom s predstavnicom britanskog muzeja učenicima smo omogućili iskustveno stjecanje interdisciplinarnih znanja koja ne mogu naći u udžbenicima. Razvili su i komunikacijske i prezentacijske vještine kao i toleranciju i svijest o potrebi neponavljanja holokausta. Vraćajući Oscarovo nasljeđe rodnom gradu, povezali smo nove generacije u Hrvatskoj s njegovima u Engleskoj.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Jakopović, J., Kvetek, M. (2023). Život i djelo Oscara Nemona unutar i izvan zidova učionice. *Poučavanje povijesti*, II(1), 97–101.